

VESTNIK

NOTICIERO

11

1969

XX

VESTNIK je glasilo slovenskih svobodnjakov, vključenih v ZDSPB. Izdaja ga konzorcij. Predsednik Edi Škulj, Ramón Falcón 4158, Suc. 7, Buenos Aires. Ureja uredniški odbor: Miha Benedičič, Karel Mauser, Anton Skubic, Rudolf Smersu. Upravnik: Janez Kralj, Ramón Falcón 4158, Sucursal 7, Bs. Aires.

VESTNIK (Noticiero) es el informativo de los combatientes anticomunistas eslovenos. Editor y redactor responsable: Eduardo Škulj, Ramón Falcón 4158, Sucursal 7, Buenos Aires.

VESTNIK (Noticiero) is the voice of slovenian anticommunist veterans.

Ovitek: arh. Jure Vombergar

Naročnina: Argentina 500 pesov, Južna Amerika: enakovrednost v dolarjih, ZDA, Kanada: 3.50 dolarja, Evropa: enakovrednost ameriško-kanadske naročnine. — Za letalsko dostavljanje doplačati 3.50 dolarje.

Imprenta: Talleres Gráficos Vilko, Estados Unidos 425, Bs. Aires (33-7213)

Registro Nacional de la Propiedad Intelectual No. 970.247.

VESTNIK-NOTICIERO

1969/II — 10/3/69

Director: Eduardo Skulj, Ramón L. Falcón 4158, Buenos Aires (7)

Registro Nacional de la Propiedad Intelectual No. 970.247 — 27-6-1968

LA ANTORCHA HUMANA

Una antorcha humana acaba de arder y extinguirse en Praga. Jan Palach ofrendó su joven vida en las llamas del fuego, en desesperada protesta contra la ocupación soviética de su patria. Todo el mundo libre quedó paralizado de estupor ante esta trágica noticia. Pero no pasó de allí. Los editoriales de los más importantes diarios occidentales, la televisión y la radio informaron detalladamente sobre estos jóvenes mártires detrás de la cortina de hierro, describiendo con frases altisonantes su heroico gesto en pro de la libertad. Sin embargo, nadie se atrevió señalar y acusar clara y valientemente al único culpable de estas teas humanas, la Unión Soviética, que con su armada roja ocupó Checoslovaquia. La misma Unión Soviética que tan a menudo se complace en proclamarse como la protectora de los países pequeños, que combate al colonialismo y al imperialismo, y que acusa duramente a los israelíes por la ocupación de tierras árabes. Esta misma Unión Soviética acaba de ocupar por la fuerza a una nación libre y soberana, transgrediendo y pisoteando todas las leyes morales y legales de la convivencia, demostrando una vez más ser la más desconsiderada y cruel fuerza imperialista del mundo. Con profundo dolor comprobamos también que estas antorchas humanas y su trágico significado no preocupan majormente a la Organización de las Naciones Unidas ni tampoco al Consejo de Seguridad.

Živa baklja

Živa bakla je zagorela v Pragi. Jan Palach je z ognjeno smrtjo protestiral zoper sovjetsko okupacijo svoje domovine. Ves svobodni svet je obstal osupel ob tej novici. Toda samo osupel in nič več. Iz uvodnikov svobodnega svetovnega tiska, iz radijskih in televizijskih poročil lijejo višoke fraze o vrhunskih žrtvah mladih ljudi za železno zaveso za svobodo. Zaman pa iščemo v teh uvodnikih in poročilih iskanje vzrokov za te ognjene smrti. Nihče ne upa s krepko besedo zakričati v svet, da je krivec vseh teh živih bakel Sovjetska zveza s svojo rdečo armado, s katero je okupirala Češkoslovaško. To je tista Sovjetska zveza, ki tako rada zatrjuje, da je zaščitnik malih narodov in držav in da se bori zoper kolonializem in imperializem in ki je silno obsodila izraelsko okupacijo arabske zemlje. Prav ta Sovjetska zveza je sedaj okupirala mirno suvereno državo, poteptala vse moralne in pravne zakone sožitja ter se pokazala kot najbolj brezobzirna imperialistična sila na svetu. In še to moramo ugotoviti, da Organizacije Združenih narodov in njenega Varnostnega sveta okupacije samostojnih držav in žive bakle ne zanimajo.

Domov

Žejen sem domače prsti,
prav v srce mi je suhō.
Kdaj se bom sklonil nad njo
in jo vzel med prazne dlani?

Kdaj bom spet ogenj prižgal,
pobožal tiho slamni krov,
poljubil hleb in dobro sol
in se pod lesenim stropom naspal?

Kdaj bom šel spet v čebelnjak
in pipo nažgal in božal psa,
bredel z roko med zrni prosa,
sanjal ob sodih pod mrak?

Prenesi me, Bog, na rodna tla,
tja, veš, kjer hruška medi,
tja, veš, kjer so bele noči,
tja, kjer je solz kot zvezdá.

Dr. Branko Rozman

Rdeča velikana

Dva velika rdeča imperija — Sovjetska Rusija in komunistična Kitajska — ne delata velikih skrbi zapadnemu demokratičnemu svetu, Ljudje so prepričani, da sta ta dva velikana v silnem medsebojnem sporu in da torej niti misliti ni mogoče, da bi skupno nastopila zoper svobodni svet. Toda to so „iluzije preveč optimističnih zapadnjakov,“ kakor pravi znani Salvador de Madariaga.

Svet vidi v kitajsko-sovjetskih trenjih borbo Mao Ce Tunga za prevzem vodstva svetovnega komunizma. Je nekaj resnice v tem. Mao smatra Kitajsko s partisočletno kulturno tradicijo za tako napredno, da ne more dopuščati, da ima vodstvo komunizma v rokah barbarsko slovansko pleme. Zato Mao ne sprejema marksizma tako kot ga uči Moskva, ampak daje marksizmu lastno vsebino in lastno interpretacijo. Ne da se tajiti, da ima njegova interpretacija dostikrat več uspeha pri množicah kot moskovski marksizem—leninizem. Dočim je moral Stalin nastopiti z ognjem in mečem zoper ruskega kmeta, da mu je vsilil marksizem s kolhozi in sovhozi, si je nasprotno Mao znal pridobiti skrajno revne kitajske kmečke množice tako, da so pravzaprav one (in ne delavski proletariat kot v Rusiji) izpeljale komunistično revolucijo na Kitajskem in potisnile Mao Ce Tunga na čelo države.

Zapadni optimizem temelji tudi v prepričanju, da je Kitajska tako prenaseljena, da nujno potrebuje novega prostora za naselitev svojih množic. Ta prostor pa je na razpolago edino na severu, v krajih, ki jih je carska Rusija pred 100 leti prav tako brutalno zasedla, kot je sedaj sovjetska Rusija zasedla Češkoslovaško (Volk spreminja kožo, a nikdar svoje narave). Ta optimizem je brez stvarne podlage. Na Kitajskem je še vedno ogromno prostora za naselitev stot milijonskih množic. Če se s kitajske strani slišijo zahteve po povračilu ozemlja, ki je včasih bilo kitajsko, so to zahteve, ki so porojene bolj iz narodnega ponosa kot pa iz stvarne potrebe. Zaradi potrebe po prostoru ne bo prišlo do spopada med Sovjetsko Rusijo in komunistično Kitajsko.

V bistvu dva zaveznika

Res je, da obstajajo razlike med sovjetskim in kitajskim komunizmom, toda te razlike niso bistvene, niti niso zelo velike. Kdor bere silno dolge uvodnike v glasilih obeh komunističnih strank, ne more izluščiti kakšnega globljega ideološkega vzroka za spor. Gre bolj za spore, ki so taktične narave. Kitajski komunizem je ves prežet revolucionarnega zanosa, dočim je moskovski komunizem že izgubil revolucionarno silo in misli samo na to, kako bi razširil svojo last in posest; usoda proletarcev po svetu ga ne zanima preveč. Nasprotno pa je maoizmu revolucija cilj. Revolucija je

napad revnih narodov na bogate, kar je Mao povedal z besedami: upor dežele zoper mesto, upor kmeta zoper gospodo. To so gesla, ki v Aziji vlečejo, dočim so se v Evropi, tudi komunistični, že preživela.

Kljub vsem dolgoveznim debatam, sporom in malenkostnim incidentom, sta oba komunizma zaveznika. Družijo ju — skupni sovražnik. Ta sovražnik je ves svobodni, demokratični in — kakor ga komunisti radi označujejo — „kapitalistični“ svet. Zato je skrajno nespametno misliti, da se bo Sovjetska Rusija iz strahu do Kitajske vrgla v naročje Severni Ameriki. Sovjetska Rusija in Amerika stojita v vseh bistvenih vprašanjih na popolnoma nasprotnih stališčih, tako v vprašanjih svobode, demokracije, zasebne pobude, nedotakljivosti meja suverenih držav, človeškega dostojanstva itd., dočim se v vseh teh vprašanjih prav dobro ujema s komunistično Kitajsko.

Proti Združenim državam

Sedanja vojna v Vietnamu jasno dokazuje, da sta si Sovjetska Rusija in komunistična Kitajsko popolnoma edini glede stališča in nastopa zoper Združene države. Nobenega dvoma ne more biti, da se ta vojna vleče toliko časa samo zato, ker jo z vso svojo materialno in moralno silo podpirata oba rdeča velikana. Amerika bi v Vietnamu že davno čisto drugače nastopila, ako ne bi stala v ozadju ter vodila in podpirala te vojne Moskva in Peking. Dejansko nimamo opraviti z vojno med Južnim in Severnim Vietnamom, ampak med Združenimi državami ter Sovjetsko Rusijo in Kitajsko. To zavezništvo na bojnem polju, ki traja že več let, več pove, kot vse vesti o sporih in trenjih med tema komunističnima velesilama. Vidimo torej, da se oba rdeča velikana prav dobro razumeta, kadar gre za njune resnične koristi. Zato je prav, da svobodni zapadni svet spregleda komunistično igro besednih napadov med Moskvo in Pekingom in ne gradi na iluziji medsebojnega spopada med njima.

L. B. (Gorica)

Slovenski „Vidov dan“

Brahi smo, „da imamo tudi mi Slovenci svoj Vidov dan, pa ga ne proslavljamo.“ Toda resnica je, da ga proslavljamo že nad dvajset let z največjo spoštljivostjo in hvaležnostjo do vseh žrtev komunistične revolucije. Praznujemo ta spominski dan vsi Slovenci po vsem svetu po odločbi Narodnega odbora za Slovenijo vsako leto na prvo nedeljo v juniju. Za te proslave ne vedo samo tisti redki Slovenci, ki se jih ne udeležujejo.

Papeške okrožnice in katoličani

Papež kot vrhovni in vsesplošni učitelj Cerkve more svojo učiteljsko oblast vršiti z najvišjo, nezmotno avtoriteto. Vendar se tega načina poslužuje le izredno redko. Modro, očetovsko vladanje svetuje, naj uči vernike raje na drug način. Vprašanje je torej, kako vrši papež to svojo avtentično, a ne nezmotno učiteljstvo in kakšen pristanek so verniki dolžni dati takšnemu papeškemu učenju. Na ti dve vprašanji bi rad tu prav kratko odgovoril.

Načina, kako papež izvršuje svojo redno učiteljsko oblast za vso Cerkev, sta dva: ali sam po sebi ali po rimskih kongregacijah. Ta drug način nas tu ne zanima, govorimo le o prvem. Tu pa pridejo v poštev zlasti papeške okrožnice, ki so, kot ime samo pové, okrožna pisma, s katerimi se papež obrača na škofe vsega sveta ali pa sploh na vso Cerkev (včasih tudi 'na vse ljudi dobre volje', kot je to storil npr. Janez XXIII. z okrožnico *Pacem in terris*). Okrožnice papeži izdajajo v posebej slovesnih in resnih okoliščinah in sicer največkrat o vprašanjih vere in morale, pa tudi o socialnem vprašanju, o miru ipd. Takšen papeški dokument je tudi zadnja okrožnica Pavla VI. *Humanae vitae*.

Kakšen pristanek so dolžni katoličani okrožnicam, s katerimi izvršuje papež svojo redno učiteljsko oblast? Spomnim naj najprej, da gre najvišja stopnja pristanka nezmotnim izjavam vrhovnega učiteljstva, in sicer mora biti ta pristanek absolutno brezpogojen in nepreklicen. Če gre za razodete resnice, ki se uče na ta način, je treba pristati nanje tudi z nadnaravno vero. Kdor bi teh ne sprejel tako, bi bil krivoverec.

V drugih primerih, ko v okrožnicah papež ne govori *ex cathedra*, torej ne z nezmotno avtoriteto, pa se ne zahteva takšen brezpogojen in nepreklicen pristanek, a bila bi pogubna zmeta, če bi kdo mislil, da sme svobodno sprejeti ali pa zavreči, kar okrožnica uči. Pij XII. je to v znameniti okrožnici *Humani generis* takole povedal: „Ne sme se misliti, da ni treba sprejeti tega, kar se v okrožnicah uči, ker da v njih papež ne vrši svoje najvišje učiteljske oblasti. Tudi na nauk, ki ga papeži uče z rednim učiteljstvom, se namreč nanašajo Kristusove besede 'kdor vas posluša, mene posluša' (Lk 10, 16) in največkrat to, kar se v okrožnicah predlaga in zabičava, že itak spada h katoliškemu nauku. In če papeži v svojih dokumentih izrecno zavzamejo stališče do kakšnega vprašanja, ki je bilo dotlej predmet svobodnega razpravljanja, je jasno, da o istem

vprašanju po misli in volji istih papežev, teologi že ne smejo več svobodno razpravljati.“ Že prej na 1. vatikanskem koncilu pa je bilo rečeno: „Ker gre papežu oblast, da uči in vodi cešotno Cerkev in tudi vsakega posameznega škofa in vernika vse Cerkve, vežejo torej okrožnice k pokorščini tako v zadevah vere in morale kot tudi v zadevah cerkvene discipline.“ Podobno govori tudi 2. vatikanski koncil.

Verski in nraveni nauk, obsežen v papeških okrožnicah, zahteva torej od vernikov pozitiven notranji pristanek, to se pravi resnično umsko sprejetje nauka. Ne zadošča torej le tkzv. spoštljivi molk ali pa le zgolj zunanje sprejetje nauka, medtem ko v notranjosti človek drugače misli. Tudi ne zadošča, da ne zagovarjam na zunaj nasprotnega nauka, temveč ga tudi v notranjosti ne smem odobravati. Ta pristanek, ki smo ga dolžni nauku papeških okrožnic, ne temelji na morebitnih dokazih, ki jih okrožnica daje za svoj nauk; papež v okrožnici ni privaten učitelj, katerega nauk bi toliko veljal, kot bi veljali dokazi, s katerimi skuša svoj nauk utemeljiti. Papež govori v okrožnicah kot namestnik Kristusa pod posebnim vodstvom svetega Duha, ki je duša Cerkve. Res pa je, da ta pristanek, ki smo ga dolžni nauku okrožnicam, ni absoluten in absolutno nepreklicen. Cerkev bi mogla svoj nauk še spremeniti. Čeprav je namreč pristanek moralno gotov, to se pravi tako gotov, da izključi vsako verjetnost zmote, pa po drugi strani ne izključi vsako možnost zmote. Med verjetnostjo in možnostjo pa je seveda velika razlika. V navadnem življenju z možnostjo zmote sploh ne moremo računati, ker bi sicer življenje postalo neznosno.

Prošnja

DSPB v Argentini in konzorcij Vestnika bosta ob 20-letnici izhajanja Vestnika pripravila razstavo vseh letnikov Vestnika, ki ga je ustanovil pokojni svetnik Karel Škulj in je v začetku imel ime „Šmartinski vestnik“.

Manjkajo nam pa mnogi izvodi prvih devetih letnikov. Zato prosimo vse bralce, ki imajo posamezne letnike ali tudi samo posamezne izvode omenjenih letnikov, da nam jih odstopijo ali prodajo ali pa samo posodijo za razstavo.

Kdor bi mogel ustreči tej naši prošnji, ga lepo prosimo, naj izroči Vestnike članom uredniškega zbora ali odbornikom DSPB ali v Dušnopastirski pisarni v Buenos Airesu.

Pot v slovensko državo

Skoraj ni narodno zavednega in politično zrelega Slovenca, kateremu ne bi bil narodno politični ideal — svobodna, neodvisna in samostojna slovenska država. S tem pa ni rečeno, da ti Slovenci odklanjajo povezavo ali neko vrsto skupnosti z drugimi sosednimi in sorodnimi narodi, ki si prav tako želijo ustvariti samostojne države. Toda izhodišče za take povezave ali skupnosti mora biti vedno svobodna odločitev suverene slovenske države.

Cilj je torej jasen Ni pa tako jasna pot, ki vodi do tega cilja. Dočim se o cilju tu in tam govori in piše, pa se o poti t. j. o postopku, ki pelje do cilja, ne piše in ne govori skoraj nič.

Res je, da narod — in to velja za vsak narod — ne bo nikdar dosegel cilja, če si ga ni postavil in osvojil. Toda tudi je res, da ga ne bo dosegel, če ne bo poiskal prave poti do cilja. Državna samostojnost ni še nikomur padla v naročje kot zrelo jabolko, ampak je bila redno dosežena po težki poti modrosti, previdnosti, vztrajnega dela in junaštva.

Za zgled modre in uspešne borbe za državno samostojnost nam je v novejšem času lahko Izrael. Pogoji za ustanovitev izraelske države so bili izredno težki, razmere skrajno zapletene in za Izraelce neugodne. Toda tisti Judje, ki so vodili gibanje za ustanovitev samostojne judovske države, so premišljeno izrabili svetovne razmere v svoj prid, so se korak za korakom približevali svojemu cilju, so bili previdni v svojih akcijah, toda v odločilnem trenutku (ne prezgodaj in ne prepozno) so junaško, z orožjem v roki izbojevali svojo državno samostojnost. Ta vzgled je za nas zelo poučen, mnogo bolj kot osamosvojitve raznih afriških držav, katerim ni nihče nasprotoval in so bile ljudem v mnogih primerih prinesene na krožniku.

So nekateri, ki smatrajo previdnost za slabost in zahtevajo od političnih vodnikov, da junaško tvegajo. Kaj naj tvegajo? Usodo vsega naroda? Nihče nima pravice postavljati na kocko prihodnosti vsega naroda. Lahko tvegaš svoje premoženje, tudi svoje življenje v določenih primerih, toda nihče se ne sme grati z usodo vsega naroda. Edino ves narod lahko tvega in ceveda nosi potem tudi posledice tega tveganja.

Zavedajmo se, da bemo tudi mi Slovenci prišli do svojega cilja — do samostojne države — samo po poti modrosti, previdnosti, vztrajnega dela in junaštva. Predvsem moramo gledati na to, da obstoječih razmer ne poslabšamo. Naš cilj je gotovo ta, da bi vsi Slovenci živeli skupaj pod eno streho — v eni državi. Sedaj živi v Sloveniji 1.700.000 Slovencev, nekaj stotisočev pa jih živi v zamejstvu. Strašen narodni greh bi bil, ako bi se zaradi kaknega napačnega koraka ali postopka znižalo število Slovencev, ki sedaj skupaj žive v Sloveniji. To se pravi: treba je preprečiti vsako tako situacijo, v kateri bi nam mogli sosedje odkrhniti kak kos narodnega ozemlja in s tem dele slovenskega naroda. Tisti, ki mislijo, da to danes — spričo Združenih narodov itd — ni več mogoče, so v veliki zmoti.

Razni dogodki v vseh delih sveta dokazujejo, da meje niso svete in da Združeni narodi niso garant za varnost meja in nedotakljivost državnega ozemlja.

Potrebno je vztrajno delati. V čem pa obstaja to vztrajno delo? Ali morda v nekaj člankih o slovenski državi v slovenskem zdamskem časopisu? Ali morda v izglasovanju kake resolucije po kakem omizju? Ali morda z razpošiljanjem anonimnih sramotnih pisem? Ali morda v kakem demagoškem govoru? Vse to prav gotovo ni ne modro in ne uspešno vztrajno delo za slovensko državo.

Delo za slovensko državo je v stalnem informiranju svetovne javnosti o položaju in težnjah slovenskega naroda, v pridobivanju prijateljev in zaveznikov za svoje politične cilje, v širjenju slovenskega imena, v uporabi vsake priložnosti, da se pokažemo kot Slovenci; tudi v vzgajanju slovenske zdamske mladine v zavedne Slovence, da bo nadaljevala naše delo. Tudi enotni nastopi so važni, kajti razbitost in prepirljivost rodi samo prezir. V tem oziru opravlja pomembno delo Slovenska krščanska demokracija — SLS, ki je članica mednarodne krščansko demokratske zveze in katere predstavniki so v vodstvu te zveze ter se udeležuje po svojih delegatih kongresov in konferenc te zveze, na katerih zvedo za nas in naše probleme vodilni svetovni politiki.

Prav gotovo ne vodi do slovenskega narodno političnega cilja samo ena pot. Tudi je težko reči, katera pot je najboljša, najvarnejša in najuspešnejša. Toda prav gotovo pa je, da ne bomo niti mi in ne bodo tudi ne naši zanamci našli prave poti, ako je ne bodo iskali in skrbno proučevali.

Še nekaj je treba krepko podčrtati. Svobodno, samostojno in neodvisno slovensko državo je mogoče ustvariti samo na ruševinah komunizma in nikdar in nikoli v kakršnikoli kolaboraciji ali koeksistenci z njim. Komunizmu ni ideal narodna osamosvojitve in še manj samostojna narodna država. Komunizmu je cilj mednarodna komunistična družba pod vodstvom svetovne komunistične centralc. Samo majhen poskus osvoboditi se tuje diktature in tujega varuštva na češkoslovaškem je bil v kali zadušen.

Naša prva naloga je torej rušiti komunizem: predvsem tistega, ki ima v kloščah našo domovino, potem pa sploh vsakega, na katerega naletimo na svoji življenjski poti. Jasno je, da je to rušenje zaenkrat mogoče samo z ideološkimi sredstvi.

Poleg dela na zrušenju komunizma pa je potrebno tudi pripravljati načrte, kako doseči slovenske politične cilje in kako došeženo ohraniti. Če teh, dobro proučenih načrtov ne bo, se bomo v odločilnih trenutkih lovili in verjetno zašli na pot, ki ne vodi do cilja.

Ugotoviti moramo, da smo na teh konkretnih načrtih zelo revni. Obstajata samo dva konkretna podrobnejša načrta in sicer „Slovenska formula“, ki jo je pripravil Narodni odbor za Slovenijo in pa „Načrt predloga za demokratično alternativo“, ki ga je sestavila skupina slovenskih (dr. Miha Krek), hrvatskih in srbskih politikov v Stanstetu v Angliji. O teh načrtih pa bomo spregovorili prihodnjič.

Slovenščina – poveljevalni jezik

V „Glasu Slovenske kulturne akcije“ z dne 28. 12. 1968 je kratek zapis o slovenščini kot poveljevalnem jeziku. Glasi se takole:

Na občnem zboru Slavističnega društva Slovenije so govorili tudi o potrebi uvedbe slovenščine kot poveljevalnega jezika za pripadnike slovenske narodnosti. Slovenščina je bila poveljevalni jezik med revolucijo v letih 1941 do 1945, a se je v drugi Jugoslaviji spet morala umakniti srbsčini. Prvi pa je slovenščino kot poveljevalni jezik v vojski uvajal pesnik general Rudolf Maister, ko je 1918 ustanavljal prve oddelke slovenske vojske v Mariboru. General je bil v začetku v zadregi, kje naj dobi slovenske izraze za urjenje. Zatekel se je v arhive Južnega Sokola iz leta 1869, ki je prvič nastopil s slovenskimi povelji na vseslovenskem taboru v Ljutomeru leta 1869. Pri sestavljanju povelj je kot strokovnjak sodeloval takrat Fran Levstik. A slavisti leta 1968 so morali ugotoviti, da se v Sloveniji povelja dajejo v srbsčini tudi pri telovadnih odsekih Partizana (bivšega Sokola) in celo pri slovenskih gasilcih.

K temu kratkemu zapisu želimo pripomniti tole: Poleg Sokola je imel tudi Orel slovenski poveljevalni jezik. Ta jezik je bil pri obeh organizacijah že nekoliko zastarel. Orlovska organizacija je zato naprosila ravnatelja Marka Bajuka, da napiše nov slovenski poveljevalni jezik. Ravnatelj Bajuk je v kratkem času sestavil nov „vadnik“, ki so ga preizkusili pri Šenpetrskem Orlu v Ljubljani. Kmalu nato ga je Orlovska zveza uvedla kot nov poveljevalni jezik pri vseh svojih edinicah. Ravnatelj Bajuk je kot bivši avstrijski častnik in obenem dober poznavalec slovenščine ustvaril odličen poveljevalni jezik.

Slovenščino kot poveljevalni jezik so imele tudi vaše straže in domobranci. Poveljevalni jezik sedanje jugoslovanske vojske je zgolj srbohrvaščina, čeprav je po komunistični ustavi slovenščina priznana kot državni jezik.

V tej zvezi naj omenimo dvoje mnenj slovenskih vojaških strokovnjakov o slovenskem vojaškem poveljevalnem jeziku.

V XIV. letniku Vestnika je objavil Radivoj Rigler članek z naslovom „Kakšna naj bi bila naša bodoča vojska“. V tem članku se je Rigler dotaknil tudi poveljevalnega jezika. Po njegovem mnenju in predlogu naj bi bila služba kadrovskega roka v Jugoslaviji teritorialna, to se pravi v domači pokrajini. Slovenski novaki bi tako dobili vojaško izobrazbo v Sloveniji. Ta ustroj bi prinesel Slovincem razveseljivo novost — slovenščino kot službeni jezik v vojski in sicer v slovenskem delu jugoslovanske vojske.

In nato nadaljuje Rigler: „Poleg teritorialne službe bi bila kot novost v bodoči jugoslovanski vojski tudi večjezičnost. — Ideal vojske je čim večja enotnost. Pri stremljenju k temu večjezičnost ne predstavlja ovire. Švicarska vojska, v kateri so zastopani štirje jeziki, to potrjuje.“ In nato navaja Rigler primer, ki ga je v švici sam doživel, da so se na vojaških vajah švicarske vojske dajala povelja v različnih jezikih.

Tudi Emil Cof se je dotaknil vojaškega poveljevalnega jezika v svoji razpravi „Cilji slovenske narodne politike“, ki je bila objavljena v Zborniku Svobodne Slovenije 1967. V tej razpravi navaja Cof misli o ureditvi vojske. Po njegovem mnenju naj bi bile glavne panoge vojske (pehota, topništvo, inženirski oddelki, tankovske cnote in taktično zrakoplovstvo) in delno tudi pomožne panoge in stroke organizirane v okviru narodnih vojsk, specialne panoge pa naj bi bile neposredno v okviru vrhovnega poveljstva jugoslovanske vojske. Ustava naj bi določala, da mora biti glavni poveljnik slovenske vojske Slovenec, srbske vojske Srb itd. V slovenski vojski bi se povelja dajala v slovenščini. V ta namen bi se v vojaških šolah učila povelja v vseh narodnih jezikih. V vojaški akademiji bi se pa poučevali vsi narodni jeziki.

O uporabi slovenščine v vojski je pisal Glas Kulturne akcije v letu 1964, kar je ponatisnil Vestnik v letniku XV, številke 3-4-5. Tam je omenjeno, da so se že v stari Avstriji izdajala navodila za vojsko v slovenščini. Nato navaja izjavo Tita generalu Avšiču, ki je sprožil vprašanje jezika v vojski. Tito je dejal: „Jasno, povsem jasno, vi ste slovenska vojska in zato morate imeti v njej slovenski jezik od vrhovnih komand do najnižjih enot.“ Toda čl. 42. ustave Socialistične federativne republike Jugoslavije, sprejete 7. aprila 1963, se glasi „Ravnopravni su jezici naroda Jugoslavije i njihova pisma... Izuzetno u Jugoslovskoj narodnoj armiji komandovanje, vojna obuka i administracija vrše se na srpsko-hrvatskom jeziku.“

Sklep

Iz gornjega kratkega pregleda vidimo, da je bila slovenščina poveljevalni jezik pod generalom Maistrom, pri Vaških stražah in v Domobranstvu. V bodoči slovenski državi, pa naj bo ta v konfederativni povezavi z ostalimi južnoslovanskimi državami ali ne, bo samo slovenščina poveljevalni jezik.

S. Bc.

Slovenska cerkvena pokrajina

Prvič v zgodovini je Slovenija samostojna cerkvena pokrajina ali metropolija. Papež Pavel VI. je sprejel predlog jugoslovanske škofovske konference in ustanovil slovensko cerkveno pokrajino z metropolitnim sedežem v Ljubljani in s sufragansko (podložno) škofijo v Mariboru. Ko bo še koperska administracija postala redna škofija, bomo imeli dve škofiji: Maribor in Koper, in eno nadškofijo — metropolijo v Ljubljani. Za slovenski narod je to gotovo važen dogodek.

Zahvala za zahvalo

V „Katoliških misijonih“ (štev. 1-2, 1969) je objavljeno pismo dr. Janeza Janeža, misijonskega zdravnika na Formozi, ki se ob 20-letnici bivanja in delovanja v misijonih zahvaljuje Slovencem za vse, kar so storili za njegov odhod v misijone in kar so še tudi pozneje moralno in materialno storili zanj.

Pa bi bilo bolj primerno, da se mi Slovenci zahvalimo dr. Janežu za vse, kar je storil on za nas in za naše brate. Bil je skrben in nesebičen zdravnik naših borcev: vaških stražarjev, domobrancev, četnikov. Spominjam se, kako je v Leonišču skrivaj zdravil razne borce, za katere Italijani in Nemci niso smeli vedeti. Ob koncu vojne je odšel skupno z domobranci in ostalimi begunci na Koroško in nadaljeval svoje zdravniško delo med njimi.

Dr. Janež je bil tisti, ki je v Pliberku naravnost čudežno ušel Angležem in partizanom in prinesel v Celovec točno in določno vest, da Angleži predajajo domobrance partizanom. Naj na kratko popišem ta dogodek.

Zgodilo se je to 30. maja 1945 kmalu po kosilu v gostilni „Scherzer“ na Bahnhofstrasse v Celovcu. Na gostilniškem vrtu je bilo mnogo slovenskih beguncev, med njimi tudi člani Narodnega odbora in več višjih slovenskih beguncev, med njimi tudi člani Narodnega odbora in več višjih slovenskih častnikov, ki so pa odšli na razgovor v posebno gostilniško sobo. Dr. Basaj je povabil tudi mene (čeprav nisem bil član NO) in še nekatere druge osebe na tisti sestanek. Sredi razgovora se odpro vrata in vstopi dr. Janez Janež, ves prašen in bleđ. Takoj smo mu ponudili stol. Vsedel se je in skoraj polglasno dahnil v nas: „Izročajo jih... domobrance izročajo partizanom... v Pliberku... jaz sem jim ušel.“

Učinek teh besed je bil kot da bi strela iz jasnega udarila med nas. Gornjim prvim stavkom je sledilo podrobnejše poročilo, kako izročajo Angleži naše borce komunistom in kako se je on sam rešil iz ambulantnega avtomobila, ki ga je vozil Franc Močilnikar. S tem poročilom je dr. Janež prinesel dokaz in s tem napravil tudi konec ugibanjem, nasprotujočim si trditvam, sporom in debatam o tem, ali domobrance res izročajo partizanom ali ne. Na podlagi tega poročila je bil napravljen sklep, da se o izročanju takoj obveste vsi domobranci in da se jim naroči, da naj se preoblečejo in pobegnejo. Za to delo zasluži dr. Janež našo veliko zahvalo.

Pa še za nekaj se moramo zahvaliti dr. Janežu: za njegov veliki zgled ljubezni in hvaležnosti do Boga in trpečega človeštva. Znano je, da je dr. Janež po čudežni rešitvi v Pliberku sklenil, da se hoče za življenje zahvaliti Bogu z nekaj letnim zdravniškim delom v misijonih. Ko pa je na Kitajskem in na Formozi videl silno človeško bedo in spoznal, kako je tem revežem potrebna zdravniška pomoč, je tistih nekaj let podaljšal že na dvajset let.

Dragi dr. Janež, ne Vi, mi smo Vam dolžni zahvalo, veliko zahvalo.

Rudolf Smersu

Mrzla resnica pogodbe v Münchenu

(Prinašamo dobesedni prevod članka, ki je bil dne 24. januarja 1969 objavljen v kanadskem dnevniku „The Telegram“)

Ko Praga vre v nemirih in bi se Čehoslovaki radi otesli ruske okupacije, je gotovo ena najgrenkejših ironij zgodovine ta, da so prav te dni prvič odkrili tajnosti iz dobe mučnih odločitev, prevare in strahopetnosti, ki je bolj znana kot doba „predaje nacistom v Münchenu“.

Šestdeset debelih zvezkov dosedaj tajnih papirjev angleškega kabineta, ki so v tesni zvezi s pogodbo v Münchenu, je sedaj skrbno urejenih in zvrščenih v uradu za javne arhive v Londonu.

Po tridesetih letih, ki so minila od tistih usodnih dni, se sedaj smatra za dovolj varno, da zgodovinarji in široka javnost lahko bere, kako so strahopetni in nesposobni voditelji, ki so vladali v Britaniji leta 1938, neuspešno in neposrečeno ravnali z ambicioznim gospodarjem Nemčije — Adolfom Hitlerjem.

Sad njihovih poskusov zadovoljiti Hitlerja je bila pogodba, podpisana v Münchenu, katera se je smatrala kot simbol želje obeh dežel; nikdar več pričeiti vojne ena proti drugi. Hitler je priključil Avstrijo svojemu Reichu in se pripravljaval, da bo isto storil s češkoslovaško. Mi zdaj lahko beremo, da je britanski zastopnik v Berlinu, Sir Neville Henderson — eden glavnih arhitektov britanske politike v odnosih s Hitlerjem — pošiljal v London takale poročila: „Gospa Göring še vedno čaka na otroka. Iz različnih vzrokov upam, da bo vse v redu. Ko boste sprejeli moje sporočilo, da se je otrok rodil, bi bilo pametno, da pošljete maršalu osebni telegram s čestitkami.“

BREZ KRVOPRELITJA

Priključitev Avstrije je Henderson razlagal na sledeči način: „Jaz sem bil prepričan, da bo Avstrija slej ali prej postala del Nemčije. Avstrija je sedaj odpravljena in to brez krvoprelitja. Kljub vprašanju metod in etike, to ostane dejstvo.“

Drugo Hendersonovo sporočilo: „Hitler želi dobo miru, ker bo asimilacija Avstrije vzela nekaj let. Ne poslušajte preveč prerokov, ki napovedujejo nemške ekspanzivne eksperimente in avanture v bodočnosti.“

Leto zatem so nacisti že korakali, da osvoje svet.

O Čehoslovakih je Henderson dejal, da so neumno trmoglavi (pig-headed). Istočasno je Churchillov osamljen glas svetoval Chamberlainu: „Mi bi morali Nemčiji dati na znanje, da bo dobila nemudoma našo vojno napoved, če prestopi meje Češkoslovaške.“

Henderson je prav tako poslal takšenle komentar: „Vojna bi brez dvoma dobro služila vsem Judom, komunistom in drugim doktrinarnim v svetu, katerim nacizem pomeni anatemo, bila bi pa strašno tveganje za Nemčijo in zlasti za novo nacistično Nemčijo, katero Hitler gradi zadnjih pet let.“

Če bo do vojne prišlo, ni Hitler tisti in tudi ne mase nemškega prebivalstva, ki bi si to vojno želeli, vsaj to leto ne, v nobenem slučaju.

Kljub sočutju, ki ga imam do Čehov, je vendar mir cilj sam v sebi in celota, ki je večja od enega dela.“

ABSURDNE NAPAKE

Če je bil ta Etonianski „patriot“ v tako absurdni zmoti o Hitlerju, razsodnost njegovih predpostavljenih v Londonu ni bila dosti boljša. Kakor objavljeni tajni papirji odkrivajo, je npr. zunanji minister Lord Halifax smatral, da je Hitler „morebiti, ali pa zelo verjetno blaznež.“

Kljub temu mnenju je vseeno želel priti s Hitlerjem do sporazuma. Neville Chamberlain je bil tako popolnoma prevzet s spoštljivim strahom pred Hitlerjem, da je članom svojega kabineta po povratku iz Berchtesgadena, kjer je firerja obiskal, dal tole izjavo: „Nemogoče je, da sila tega moža ne bi napravila globokega vtisa na človeka.“

Potem pa pride najbolj uničujoče poglavje žalostne zgodbe, kjer Chamberlain zagotavlja, da so Hitlerjevi cilji „strogo omejeni.“

Skozi vse dokumente se opaža, kako se člani kabineta zopet in zopet vračajo k isti temi v boju s svojo vestjo in v trepetu upajo, da se bo Hitler obnašal častno, kot se obnaša častno angleški gentleman. Živeli so v go-ljufivem upanju, katerega so nacisti skrbno pitali, da Nemci „spoštujejo“ Chamberlaina. Britanski ministrski predsednik je sam resnično verjel, da ga Hitler ne bo prevaral, ker je bil prepričan, da ga Hitler „respektira“.

Samo trije od 21 članov kabineta se niso strinjali z mirovno pogodbo, ki je bila podpisana s Hitlerjem. Ti so bili: Duff Cooper, prvi lord admiralitete, Walter Elliott, minister za zdravje in Oliver Stanley, minister za trgovino. (Izvzet je Anthony Eden, ki je že prej dal ostavko na svoj položaj v kabinetu.)

Poleg drugih drobnarij se v papirjih tudi bere, kako strašno je bil razkačen Hitler, ko je zvedel, da je ameriški črnc Joe Luis premagal nemškega boksarskega prvaka v težki kategoriji, Maxa Schmelinga.

Prevod Otmarja Mauserja

Spretna igra italijanskih komunistov

Ves svet, skoraj brez izjeme, je obsodil in še obsoja vdor Sovjetske Rusije v Češkoslovaško. Tudi komunistične mase, zlasti pa še dijaki in intelektualci, ki so veljali za levičarje, so protestirale zoper to sovjetsko nasilje. Vodje komunističnih strank izven Sovjetske Rusije in njenih satelitov so se znašli v silno nerodnem položaju in v dilemi: ali naj javno ohranijo zvestobo vodilni komunistični sovjetski stranki in s tem izgubijo mnogo svojega članstva, simpatije ljudstva in zlasti še simpatije dijaštva in levičarsko usmerjenih izobražencev, ali pa zavzemajo javno stališče zoper vdor Sovjetske zveze v Češkoslovaško, kar bo sicer vidno kršenje komunistične discipline in veliko pohujšanje za komunistični svet, toda s tem bi si ohranili mase in simpatije sopotnikov.

Večina komunističnih strank se je odločila za drugo pot. Celo Tito je sprva krepko rohnal zoper Kremelj, pozneje pa se je precej vnesel in v zadnjih govorih pravi, da Jugoslavija ne potrebuje nobene zaščite NATO-ja in tudi ni prosila zanjo, ker nevarnost sovjetske zasedbe ne obstoja več.

Najbolj zanimiv pa je primer italijanske komunistične stranke. Ves italijanski narod s komunisti vred je tako ostro obsodil sovjetski vdor in tako krepko protestiral pred sovjetskimi poslaništvii in konzulati, da je vodstvo italijanske komunistične stranke videlo, da se bo stranka razsula, ako ne napravi neke geste, ki bi pomirila komunistične mase. Čeprav popolnoma zvesti Moskvi (saj je bil vodja italijanskega komunizma Luigi Longo ob zasedbi češkoslovaške v Moskvi), je italijanska komunistična stranka javno obsodila Sovjetsko zvezo. Ker se je zdelo, da je to še premalo so napravili velikansko javno predstavo v Bologni, kamor so sklicali svoj dvanajsti kongres (občni zbor ali konvecijo).

Na tem kongresu je imel Luigi Longo oster govor proti zasedbi Češkoslovaške po sovjetskih tankih. Tisoč komunističnih delegatov in zastopniki skoraj vseh komunističnih strank na svetu so z velikim odobravanjem sprejeli obsodbo Sovjetske zveze in potrdili svoje simpatije za Češkoslovaško in še posebej za Jana Palacha, ki se je zažgal v znak protesta zoper sovjetsko okupacijo svoje domovine.

Toda vedeti moramo, da je bilo vse to samo spretna igra. Vodstvo italijanske komunistične stranke in prav tako vodstva ostalih komunističnih strank v celoti odobravajo in slepo sprejemajo odločitve sovjetske komunistične države, ki sestavlja vodstvo svetovnega komunizma. Če torej protestirajo sedaj zoper Moskvo, so ti protesti samo pesek v oči komunističnih mas, da ne izgube njihovih simpatij. Italijani so bili v politični igri vedno veliki mojstri in so to na svojem kongresu znova dokazali. Kratkovidni zapadnjaki bodo seveda trdili, da si komunistične stranke med seboj nasprotujejo, da se med seboj borijo in da je pričakovati njih skorajšnji razpad. V resnici pa gre le za taktične poteze svetovnega komunizma. Ukrepi NATO-ja kažejo, da so vodniki zapada vendarle spregledali komunistično igro in se zavedajo, da je pogovor s komunisti mogoč samo z orožjem.

Komunisti in vera

Ko je v naši domovini zmagal komunizem, je razglašal, da je vera premagana stvar in da se zato o njej ne splača govoriti in razpravljati. Vsakdanje življenje pa je komunistom dokazalo, da temu ni tako. Vera nikakor ni premagana stvar. Od hudih in nečloveških udarcev, ki so ji zadali komunisti, se je kmalu opomogla. Pregarjanje jo je okrepilo. Zopet se je ponovila stara resnica, da je kri mučencev seme novih kristjanov. V prah poteptani Bog je začel zopet vstajati, cerkve so se začele polniti, otroci so začeli obiskovati verouk v cerkvah, število cerkvenih porok je začelo naraščati, tudi vedno več članov Zveze komunistov se je cerkveno poročalo (najraje v oddaljeni tuji fari). Cerkveni prazniki so se vedno slovesneje praznovali, na romanja so se podajale vedno večje množice, škofova birmovanja po deželi so bili veliki ljudski prazniki.

Komunistični voditelji in ideologi so z začudenjem opazovali ta dejstva. Kako je to mogoče, so se spraševali. Kako je mogoče, da ta „belogardiščna, krvava, gnila in protiljudska cerkev“ privablja k sebi tolikšne množice slovenskega ljudstva?

Uvidevnejši komunisti so kmalu spoznali, da so nove verske pomladi v Sloveniji sami krivi. Popolno ignoriranje vseh verskih in cerkvenih problemov ter preganjanje duhovščine in vernih ljudi je okrepilo vero in cerkev. Na velika življenjska vprašanja komunizem ni odgovoril. Ljudem ni znal odkriti smisla življenja. Pri pojavu smrti je komunizem popolnoma onemel. Češki komunistični filozof Machovec je na kongresu v Karlovih varih priznal, da sta za komunističnega ateista najtežji in še vedno nerešeni vprašanji: vprašanje smisla življenja, ki ga vsak komunistični filozof po svoje razlaga, in pa vprašanje smrti, ki napravi človekovo življenje brezsmiselno, če ni po smrti ničesar več.

Ta in podobna spoznanja so rodila v komunističnem svetu neko odjugo. Prenehali so z očitnim in množičnim preganjanjem duhovščine in vernikov. Cerkvi so dali več svobode, pri tem pa skrbno pazili, da njeno delovanje ne zaide na politično področje, ki ga seveda tolmačijo zelo na široko. Ignoriranje Vatikana se je izkazalo za škodljivo, zato so z njim podpisali protokol, ki ureja medsebojno razmerje države in katoliške cerkve. Dovolili so nekaj verskega tiska, ki se je pa tako razbohotil, da postavlja komuniste pred nove probleme. Komunistična revija „Teorija in praksa“, ki jo izdaja Visoka šola za komunistične funkcionarje v Ljubljani, objavlja podatke o slovenskem verskem tisku in pravi, da doseže v Sloveniji naklada katoliških verskih publikacij približno 3,5 milijona izvodov, v vsej Jugoslaviji 8,2 milijonov izvodov, poleg tega izide v vsej državi še okoli 5 milijonov izvodov verskih knjig, koledarjev, molitvenikov.

Zanimiv pojav na komunistični strani je tudi ta, da ni več tistega ignoriranja verskih in cerkvenih problemov kot je bilo to v prvih letih po revoluciji in prevzemu oblasti. Ni skoraj nobene komunistične publikacije,

ki se ne bi bavila z verskimi problemi. Prav skrbno in sistematično proučuje verske probleme omenjena visoka šola za komunistične funkcionarje: v njeni reviji „Teorija in praksa“ je vedno več člankov iz tega področja. Razumljivo je, da so članki napisani iz komunističnega zornega kota in so mnoge trditve nevzdržne. Toda način pisanja in ton sta dostojnejša, stvarnejša, mirnejša.

Komunizem je v naši domovini spremenil svoje prvotno stališče do vere in Cerkve, ker ga je moral spremeniti. Spremenil pa ga je samo na zunaj, na videz. V resnici, v bistvu je ostal njegov odnos do vere isti kot je bil prej. Spoznal pa je, da brutalno preganjanje vere in duhovščine ni rodilo uspehov za komunizem, ampak je nasprotno širjenju komunizma škodovalo.

G. M.

KOMUNISTI NE PODPIRAJO SLOVENSKE MANJŠINE V ITALIJI

Janez Vipotnik je v ljubljanskem „Delu“ zapisal, da „v naporih, da bi dosegla resnično enakopravno in ustvarjalno življenje, uživa slovenska manjšina v Italiji odločno podporo matičnega naroda in države“.

Ta Vipotnikova trditev pa je navadna laž.

Niti ljubljanska niti belgrajska vlada se niti najmanj ne zmenita, da bi se Slovenci v Italiji ohranili pri življenju, da bi dosegli zase zaščitni zakon in da bi dejansko uživali vse pravice, kakršne uživajo italijanski državljani.

Pri tem je treba pripomniti, da je Jugoslavija dobro zaščitila italijansko manjšino v Istri, ni pa zahtevala od Italije, naj tudi ona prizna slovenski manjšini, kar ji gre. In če je slovenska manjšina dosegla od Italije kako drobtinico, jo je dosegla sama s svojimi lastnimi naporji brez vsake pomoči matične države.

Morebitne gmotne podpore določenim ševčarskim krogom še ne pomenijo, da se matični narod in država potegujeta za to, kar slovenska manjšina nujno potrebuje.

Ta odgovor Janezu Vipotniku velja tudi članu slovenskega izvršnega sveta Bojanu Lubeju, ki je na seminarju Zveze mladine Slovenije v Bohinju ravno tako drzno trdil, „da so vprašanja slovenske manjšine stalno prisotna pri vseh državnih in dvostranskih pogovorih med predstavniki Jugoslavije in Italije.“ Tudi ta trditev je — enako kot Vipotnikova — navadna laž, podobna tisti silni demagoški frazi „Življenje damo, Trsta ne damo“; pa so v resnici komunisti brez vsakega odpora dali Italijanom Trst in se sedaj za slovensko manjšino niti ne zmenijo.

A. S.

Č. g. Tonetu Hočevarju v spomin

„Ljudje, ki umro za resnico, postanejo nesmrtni; in če je ves narod zmožen umreti za resnico, bo tudi dosegel nesmrtnost v zgodovini človeštva.“ (Tagore)

Te besede indijskega pesnika, pisatelja in filozofa bi lahko vklesali na nagrobne spomenike mnogim našim možem in ženam, ki so med zadnjo vojno in takoj po njej junaško umirali nasilne smrti za resnico in pravico. Eden takih mož je bil Tone Hočevar: Slovenec, duhovnik in odkrit ter neustrašen borec za resnico. Ker je odkrito svaril ljudi pred lažjo, ki so jo širili komunisti, so ga ti dne 25. oktobra 1942 na Perovem ugrabili in ga po nečloveškem mučenju na Molniku nad Šmarjem končno usmrtili.

Naj te moje vrstice veljajo kot skromen spomin na tega božjega služabnika in zavednega Slovenca, ki je v usodnih dneh naše narodne tragedije brez obotavljanja dvignil svoj glas v obrambo vere, resnice in pravice, zavedajoč se dobro smrtne nevarnosti, ki je bila s tem v zvezi. Toda Tone ni bil človek, ki bi ob prvi nevarnosti zatajil vse tisto, kar je vse svoje življenje veroval. Bil je človek jasnih načel ne samo v besedi, temveč tudi v dejanjih in je zanje junaško izkrmavel.

G. Tone se je rodil 13. januarja 1913 v Spodnjem Blatu pri Grosupljem kot sin preprostega in revnega, a ponosnega in samozavestnega mlinarja Franceta Hočevarja. Še kot deček je bil Tone blizu Bogu in vsemu, kar ga je spominjalo na božjo pričujočnost in vsemogočnost. Nihče se zato ni čudil, da je po končani gimnaziji leta 1934 stopil v ljubljansko semenišče. Po posvetitvi in novi maši, katero je pel 9. julija 1929, je bil nastavljen kot kaplan v Zagorju ob Savi. Takoj se je z vso energijo posvetil svojemu duhovniškemu poklicu. S svojo iskrenostjo in kremenitim značajem je kmalu dosegel zaupanje pri ljudeh, da so ga poslušali, spoštovali in visoko cenili. Zlasti se je okrog njega zbirala mladina, katero je navduševal za kulturno delo in višje ideale v življenju. Pri tem je z uspehom sejal evangeljsko resnico v mlada srca in jih tako utrjeval v veri in v zvestobi do Kristusa in njegove Matere.

Ko so Nemci vdrli v deželo, ga je doletela ista usoda kot druge slovenske duhovnike v nemški okupacijski coni. Kot pregnanec se je vrnil na dom k staršem, odkoder je potem hodil opravljat službo božjo v Staro vas pri Grosupljem. Tudi tu je z vso energijo neutrudljivo delal, učil in utrjeval Kristusovo kraljestva na zemlji. Svojega velikega poslanstva se je še posebno resno zavedal, ko so domači komunisti pričeli z brezbožno propagando proti sv. Cerkvi, škofu in slovenski duhovščini. V svoji pridigi na Taboru pri št. Juriju je javno dal vedeti vernikom, kaj misli o komunistih in njihovih lažeh, in pozval vse verne in poštene Slovence, naj ne imajo nič skupnega z ljudmi, ki oznanjajo brezboštvo in ki slovenskemu narodu ko-

pljejo grob s svojo brezbožno ideologijo. Z vsem svojim delom, posebej pa še z javnim zavračanjem komunističnega nauka in fantastičnih obljub, ki so jih komunisti dajali narodu, si je nakopal med njimi smrtne sovražnike. Večkrat so mu grozili s smrtjo, če ne bo prenehal širiti protikomunistično miselnost. G. Tone se groženj ni ustrašil, ker je bila v njem resnica močnejša od strahu. Ker je s svojim delom nemoteno nadaljeval in še naprej svaril vernike pred nevarnostjo komunizma, je bil od komunistov tajno obsojen na smrt.

Tako so ga na dan 25. oktobra 1942 na Perovem ugrabili, potem ko so bili komunisti po enem svojih terencev obveščeni, da se bo ta dan tam mudil. Odvlekli so ga s seboj in ga potem po daljšem mučenju na Molniku umorili. Tako je tragično končal mlad slovenski duhovnik, ki se ni bal umreti za Kristusov nauk, v katerega je sam veroval z vso dušo in vsem srcem in ga neustrašeno širil in zagovarjal ob navalu komunistične brezbožne propagande, ki je že terjala prve slovenske žrtve.

Tonetova oporoka je najzgovornejša priča, da je pričakoval, da bo tudi sam postal žrtev komunističnih nasilnežev. Poskrbel je namreč, da so njemu naročene in plačane sv. maše bile darovane tudi po njegovi smrti. Vsak dan je bil pripravljen stopiti pred svojega Stvarnika in takega ga je zatekla mučeniška smrt.

V sorazmerno kratki dobi svoje duhovniške poti je Tone Hočevar dozorel v duhovnega junaka, v svetilnik svojim sovrstnikom in vernikom z jasnim naukom resnice v vodnika in pastirja. Vse to je potrdil s svojo krvjo, ki jo je prelili za svojo vero in resnico, kateri je ostal zvest do zadnjega diha. Za to svojo popolno žrtev bo ostal nesmrten, kakor je zapisal Tagore, in z njim oba njegova brata, vrnjena iz Vetrinja in umorjena od komunističnih rabljev. Starejši France, redovni brat, in Lojze, ki je bil stražnik, sta se tako spet sešla z bratom duhovnikom, ki jima je pripravil mesto v vrstah slovenskih mučencev.

Ob 26-letnici mučeniške smrti č. g. Toneta Hočevarja naj bo naša misel z vsemi, ki so zaradi resnice legali v grobove, posebej pa naj bo v naši molitvi 25. oktobra mlad slovenski duhovnik g. Tone, ki je na ta dan pred 26. leti za vero in narod mučen do smrti, izdihnil svojo dušo.

Naj bi njegova nedolžno prelita kri Bogu izprosila obilno milosti za trepeči slovenski narod, tistim, ki so v imenu rdeče laži morili, pa ob njihovi smrtni uri božje usmiljenje in večno življenje. To je bila gotovo Tonetova molitev ob smrti, naj bo tudi naša ob spominu nanj.

Otmar Mauser

Delajmo za prihodnost!

Gospod urednik!

Živim v Rimu, kjer imam priložnost redno brati skoraj vse slovenske publikacije iz vsega sveta. Hvala Bogu, mnogo slovenskega tiska imamo in po večini je ta tisk dober, na sodobni višini; očituje razgledanost v vseh aktualnih vprašanjih; kaže veliko zanimanje in ljubezen za slovensko problematiko. Kar me pa pri nekaterh publikacijah moti, je preveliko vračanje na preteklost, nekritično obravnavanje preteklih dogodkov, stereotipno ponavljanje nekaterih krilatice, iskanje krivcev porazov in nesreč in pomanjkanje jasnih načrtov za prihodnost. Vestnik ne spada med te publikacije, in prav to je tisto, kar me pri Vestniku najbolj veseli. Vedno se ga razveselim, kadar mi pride v roko. Iz velike večine člankov veje usmerjenost v prihodnost.

In tako je prav. Preteklost je vir razdorov med nami in prav verjetno je, da nasprotniki protikomunistične emigracije namenoma pogrevajo preteklost, da ustvarjajo spore med nami. Naša prizadevanja naj bodo usmerjena na prihodnost. Na tem področju je vendar ogromno dela.

Domovina je še v kleščah komunizma. Logična in naravna naloga protikomunistične emigracije je, rušiti komunizem z vsemi sredstvi. Ta sredstva pa niso golo udiranje po komunizmu in komunistih in ponavljanje njihovih starih grehov in zločinov. Moramo rušiti ta in tak komunizem kot se kaže danes, kot ga živi danes domovina, kot ga živi ostali svet. Komunizma bo konec, ko ne bo imel več pristašev in ne več prijateljev. Teh pa ne bo imel, ako bodo ti spoznali, da pomeni komunizem nazadovanje, revščino, tiranijo, nasilje, pomanjkanje svobode. Kaj je torej naša dolžnost? Odpirati ljudem oči. Na posameznih primerih kazati na razlike med svobodnim demokratičnim in nesvobodnim komunističnim svetom. Češkoslovaški primer je odlična priložnost prikazati komunistični sistem kot sistem nasilja, brezobzirne diktature in teptanja osnovnih narodnih in človeških svoboščin. Tudi v naši domovini so številni primeri teptanja človeške svobode, krivičnega zapostavljanja ljudi, ki niso komunisti, zatiranja vsega nekomunističnega društvenega delovanja itd. Na konkretnih primerih in s številkami je treba dokazovati, da je življenjska raven doma nižja kot v demokratičnih državah, da so plače večine delavcev nižje in da je realna vrednost plač nižja od plač, ki jih prejema delavci na zapadu. Treba je razkrinkati klavrno vlogo slovenske „republike“, ki je v resnici navadna provinca, upravljena iz komunistične belgrajske centrale.

In komu naj vse to povemo, komu naj odpiramo oči? To naj predvsem zvedo tisti Slovenci, ki hodijo na delo iz domovine v tujino. Ti morajo spoznati razliko med svobodnim in komunističnim svetom, ti bodo nato posredovalci resnice in dejansko najmočnejši rušilci komunizma doma. Zato je prav, da pride čim več take literature kot je Vestnik v roke teh sezonskih delavcev in dijakov, ki študirajo ali prakticirajo po Evropi.

Jasen program je drugo, kar naj vsebuje slovenski emigrantski tisk. V tem pogledu pa našega tiska ne morem preveč pohvaliti. Pri mnogih ni prave jasnosti, kaj hočejo, kaj želijo, kaj bodo postavili na mesto komunističnega političnega, socialnega, gospodarskega in kulturnega sistema. V tem pogledu je Vestnik zopet tisti, ki mi res močno ugaja. Ima jasen narodno politični program, stoji na trdnih krščanskih etičnih in socialnih načelih in predlaga konkretne, pametne rešitve za slovensko prihodnost.

In še nekaj bi rad povedal. Napaka nekaterih slovenskih emigrantskih publikacij je, da preveč goje polemiko. Saj je včasih res potrebno odgovoriti, kadar postavlja kdo neresnične in izmišljene trditve. V splošnem pa polemika ni zdrava, dela med nami razdore, neti sovraštvo, ruši skupnost. Tudi v tem zasluži Vestnik vso pohvalo. Ima prav malo ali skoraj nič polemike. In kolikor jo je, je zares dostojna in vredna protikomunističnih borecev. Le tako naprej.

K. L. (Rim)

Rev. Gregor Mali

Naj živi Slovenija

Domobranska misel dviga
v tuji zemlji nam duha,
svet pogum nam v srcih vžiga:
Naj živi Slovenija!
Domobranci napojili
domovino so s krvjo,
z venci slave jo ovili,
v smrt junaško šli za njo.

Kri junakov — seme sveto —
nam rodila bo svoj sad:
novih domoljubov četo,
novo slavo in pomlad.
Domobranci in junaki,
v miru zdaj počivajte,
nad temo in nad oblaki
vzorov luč prižigajte!

† Luka Milharčič

Dne 4. februarja 1969 je na Ezeizi pri Buenos Airesu umrl veliki borec za pravice malega človeka in bivši domobranec Luka Milharčič. Bil je zaveden in zvest član naše organizacije. Udeleževal se je njenih prireditev in bil ves vnet za njen napredek.

Ker ni prenesel fašističnega nasilja, je še kot mlad fant zapustil svoj rojstni kraj in odšel v Ljubljano. Kmalu se je vrgel v javno delo. Predvsem ga je zanimalo delavsko vprašanje. Leta 1939 je že postal strokovni tajnik največje slovenske delavske strokovne organizacije — Slovenske delavske zveze in je delavcem pomagal v njihovi borbi za vsakdanji kruh in obenem razlagal krščanski socialni nauk. V času okupacije in komunistične revolucije, ko je morala iti Slovenska delavska zveza v podzemlje, je še naprej ostal delaven član svoje organizacije. V tem času je s svojimi obiski, predavanji in govori razkrinkaval komunistične laži. Ko se je ustanovilo Domobranstvo, je stopil v njegove vrste in mu ostal zvest do konca.

Tudi v izseljenstvu je bil pravi garač na področju javnega dela. Zlasti je nadaljeval delo, ki ga je vršil doma, na socialnem področju. Bil je 15 let odbornik Družabne Pravde in duša tega našega krščanskega socialnega gibanja, bil je član Zbora zaupnikov Slovenske krščanske demokracije, član raznih domov in organizacij, obiskovalec vseh slovenskih prireditev in delivec podpor na vse strani tako, da levica res ni vedela, kaj dela desnica.

Ena njegovih najlepših lastnosti je bila zvestoba: Bogu, domovini, načelom in prijateljem. Vsemogočni naj mu to zvestobo poplača z večnim življenjem.

† Leo M. Bradaška

Dne 25. januarja t. l. je v kraju Claypole pri Buenos Airesu umrl letalski major Leo M. Bradaška.

Pokojni Bradaška je bil odličen in znan letalski častnik. Ob nemškem napadu na Jugoslavijo je s svojo letalsko skupino branil severno jugoslovansko mejo. Zaradi nemške premoči se je moral umakniti v Grčijo in je prišel v sklop angleške letalske skupine na bližnjem vzhodu.

Bil je vedno odločen protikomunist in je zato imel pri Angležih razne težave. Ob koncu vojne ni hotel sprejeti ponudbe Titovih agentov, da bi se vrnil v Jugoslavijo, kjer bi dobil visoko mesto v letalstvu. Odšel je v begunsko vojaško taborišče v Lanie pri Neaplju in nato emigriral v Argentino, kjer se je povsod pokazal kot zaveden Slovenec in odločen protikomunist.

Naj počiva v miru.

Vinko Brumen: Sree v sredini

Hvala Bogu! mora vzklikniti vsakdo, ki mu je pri srcu novejša slovenska zgodovina, ob izidu življenjepisa dr. Janeza Evangelista Kreka. Veliko delo je opravil dr. Vinko Brumen s tem, da nam je opisal življenje, delo in osebnost tega slovenskega velikana in genija. Bog daj, da bi se našel kdo, ki bi napisal tako dokumentarno monografijo tudi o dr. Antonu Korošču.

Ni naloga Vestnika, da obširno in kritično obravnava veliko Brumново delo. To bodo gotovo storile publikacije, ki so bolj kot Vestnik poklicane za to. Vestnik hoče s tem sestavkom samo opozoriti svoje bralce na to izredno knjigo, ki bo starejšim osvežila spomin na slavno dobo velikega slovenskega vzpona proti koncu prejšnjega in v začetku tega stoletja. Ves tedanji gospodarski, socialni, prosvetni in politični dvig slovenskega naroda je tesno povezan z imenom dr. Janeza E. Kreka. Za mlajše bralce pa bo Brumnova knjiga pravo odkritje dela novejše slovenske zgodovine. Bivši borci bodo ob branju razumeli, kje je iskati osnove za tako temeljit in hraber odpor slovenskega naroda zoper komunizem. Krek je bil prvi Slovenec, ki je širil poznanje socialnega vprašanja med Slovenci ter predlagal in uresničeval rešitve tega vprašanja na Slovenskem. Krek je bil tudi tisti, ki je spoznal ves strup protinarodnega in protiverskega marksizma, ki se je širil v obliki socializma in pozneje komunizma. Na osnovah, ki jih je postavil Krek s svojim obširnim „Socializmom“ in nešteti članki in predavanji, so gradili pozneje pravo krščansko socialno zavest med Slovenci možje kot npr. Ušeničnik, Pavlica, Tomec, Ehrlich, Janko Kralj, Ahčin, škof Rožman in številni drugi javni delavci, ki so pripravili slovensko ljudstvo na mogočen odpor proti komunizmu. V tem odporu bi zdravo in pošteno slovensko ljudstvo zmagalo, ko ne bi zaslepljeni zapad pomagal komunistom ter si s tem sam sebi kopal groba.

Naj na kratko omenim vsebino knjige, ki jo je izdala in založila Baragova založba (Editorial Baraga) v Buenos Airesu.

Po kratkem uvodu oriše Brumen Krekovo življenjsko pot. Ko govori o njem kot javnem delavcu, ga označi kot garača, ki ni poznal ne odmora ne počitka. Poleg večjih del (Črne bukvs kmečkega stanu, Socializem, Zgodbe sv. pisma) je v 25 letih svojega javnega dela napisal okoli 6000 razprav in člankov; predavanj in govorov pa je imel okoli 3000. To sč velike številke!

V poglavju „Opravljanje poslanstva“ pokaže Brumen na Kreka kot na socialnega delavca, združnika, politika, ljudskega vzgojitelja, pisatelja in duhovnika. Posebno zanimivo je poglavje o Kreku kot politiku in o politiki sploh, kar naj bi prečital sleherni slovenski izseljenec.

osebni del knjige je Brumen posvetil človeškemu liku dr. Kreka. Obdelal je Krekov naravni značaj, poteze njegovega voditeljskega značaja, njegove značilne vrline pa tudi očitane nepopolnosti. Tudi je obdelal Krekovo нравno osebnost in je označil, v čem je pravzaprav bila skrivnost Krekovih uspehov: namreč v njegovem globokem krščanstvu, ki mu je bilo izhodišče vsega delovanja; v njegovem človečanskem občutju; v njegovi poštenosti in veliki ljubezni; v njegovi dobroti; in sploh v tem, kar je pesnik Oton Župančič označil „srce v sredini“, kar je Brumen porabil za naslov knjige.

V zadnjem poglavju „Krekov odhod“ opisuje Brumen Krekovo smrt in njegov veličastni pogreb. Zanimiva je tudi grafološka analiza pisma, ki ga je Krek pisal leta 1907 socialnemu delavcu pokoj. Francu Kukovici, ki ga je Alojzija Kukovice S. J., ki živi med nami v Buenos Airesu in ki je dal dragoceni spomin na svojega očeta na razpolago za grafološko analizo.

Brumnovo „Srce v sredini“ spada na polico ali v knjižno omaro vsakega slovenskega borca za krščanske in slovenske svetinje.

Rudolf Smersu

Dnevnik „Ameriška Domovina“ je iz Vestnika ponatisnil članek „Nov komunistični zločin“ (Kam je izginilo skoraj 38.000 tržaških Slovencev?), ki ga je Slavko Česnovar objavil v drugi številki lanskega Vestnika.

Mesečnik „Naša luč“, pa je iz Vestnika ponatisnil članek Pavla Ranta „Ob petdesetletnici: General Rudolf Maister“, ki je bil objavljen v peti številki lanskega letnika.

ITALIJANSKI ŠOVINIZEM NA OPČINAH

Mlada diplomirana farmacevtka Metka Kacin, hčerka ravnatelja slovenskega učiteljišča v Trstu, dr. Antona Kacina, znanega vzgojitelja in slovenskega javnega delavca, je bila odpuščena iz službe v lekarni na Opčinah, ker je govorila s kupci slovensko. Lastnik lekarne Vilella ji je ponovno prepovedal govoriti slovensko z ljudmi, ki prihajajo v lekarno. Pogumno in zavedno dekle pa se temu surovemu ukazu ni hotelo pokoriti in je bila zato odpuščena iz službe. Slovenci na Tržaškem so zoper to fašistično izzivanje odgovorili z velikimi in močnimi protesti, katerim se pridružujemo tudi slovenski borci.

Število učencev na tržaških slovenskih osnovnih in srednjih šolah je letos za 24 večje, kot je bilo lani. Lani je bilo 1033 učencev, letos pa jih je 1057. Tega dejstva smo lahko veseli vsi Slovenci. Ne moremo pa biti veseli nad tem, da je 24 učiteljev in profesorjev, ki poučujejo na slovenskih šolah, vpisalo svoje otroke v italijanske šole...

Domovina in država

V tržaški „Mladiki“ (november 1968) je Kondor objavil članek „slog in besede ob 50-letnici“ (zaključka prve svetovne vojne), ki so ga Italijani v Trstu bučno praznovali in povelečevali in pri tem izražali „sveto“ ljubezen do italijanske države. Iz tega članka posnemamo naslednji značilni odstavek — v premislek tistim, ki ne ločijo domovine od države.

„Da je domovinska ljubezen sveta, smo mogoče v zanosu kdaj napisali tudi mi. Vendar smo mislili na domovino v nekakšnem naddržavnem, nepolitičnem smislu; mislili smo na ljubezen in navezanost do rodne zemlje, do ljudi istega izvora, istega jezika in iste kulture. Nikoli nismo mislili na ljubezen do države, kateri smo dolžni samo zvestobo. Zakaj nobena država kot politični, upravno-birokratski in vojaški ustroj ni vredna take ljubezni. Do države — katerekoli države — imamo posebne dolžnosti: politične, ekonomske in socialne solidarnosti, medtem ko nam ona v zameno jamči posebne neprekršljive človeške pravice.

Nikomur pa ne pride na misel, da bi od državljana zahteval, da ljubi državo, da ljubi ta ali oni več ali manj zbirokratiziran državni ustroj, čigar moč in oblast bi moral vsak dan bolj šibati, da bodo „Francozi in Nemci in Italijani in vsi drugi zaživeli kot Evropejci in se bodo njihove misli usmerile k Evropi in bodo njihova srca bila zanjo, kakor so prej bila za tiste manjše domovine, ki ne bodo zdaj pozabljene, ampak bolje ljubljene“ (Benedetto Croce). Dokler pa smo navezani na politične sheme in vanje zaljubljeni, nimamo pravice govoriti o kaki združenji Evropi narodov in kultur. Od take združitve smo še zelo daleč.“

Dve dobri misli od doma

Sosedov oče imajo doma še dosti dobrih znancev in prijateljev. Imajo tudi veselje do pisanja pisem in kljub visokim letom jim pero gladko drsi po papirju. Od časa do časa se kaj pomeniva in mi povedo, komu so pisali in kako opisali razmere, v katere jih je privedlo življenje. Pa še nekaj jih sili, da pogosto pišejo in se jim znanci radi oglašajo: ista stara — a vedno mlada — krščanska in slovenska misel še živi, živi na tej strani velike luže in prav tako tudi na oni strani, tam daleč v lepi Sloveniji. Kadar dobijo kako izredno zanimivo pismo pa mi ga pokažejo, zlasti, če je v njem kaj takega, kar naj bi zvedeli tudi drugi ljudje. Tudi danes imam pred seboj pismo starega slovenskega očanca, ki ga je življenje vsega prerukalo in pretreslo. Toda pretres se pozna samo njegovemu telesu; duh mu je ostal nedotaknjen, neomajen, zvest prepričanju, za katerega je v zgodovini Slovenije preteklo že toliko znoja in toliko krvi.

Takole piše stari prijatelj Lojze:

„Jaz sem z zdravjem tudi bolj zanič, ker sem še iz vojne živčno uničen. V zadnjih dveh letih sem bil dvakrat v bolnišnici; predlanskim za pljučnico, lani o Božiču sem bil pa operiran, ker sem imel vnetje žolča in jeter. Sedaj nisem več za težja dela. Hudo pa je tudi živeti pri takem sinu in „ta mladi“, ki uči otroke, kako bo lušno, ko bodo stari pomrli. A čudo, otroci so najrajši pri nama in so silno veseli, če gre njih mama od doma. Kadar pa gre stara mati, jih je pa sam jok in se ne dajo potolažiti. Tako mlada svojih otrok ne more nahujskati proti nama.“

Iz tega se vidi kako repokvarjen mladi rod čuti, kje je prava dobrot, zaradi katere je naš starejši rod moral toliko prestati. Mladina se danes odvrta proč od „nove rdeče učenosti“, ker je tuja človeški naravi. Ta mladina išče trdnih osnov, stare preizkušene modrosti, ki je večno mlada. Zato pa: po ravni preizkušeni poti naprej, ne da bi mežikali na desno, ne da bi upogibali hrbet na levo. Če se je splačalo umreti za naše sveto prepričanje, se splača zanj tudi živeti.

In nadaljuje stari prijatelj Lojze:

„Zdaj pa malo pogledaj nazaj. Ne vem, če se spominjaš, ko smo kot fantje stali v krogu vrh stopnic stare šole. Pokojni župnik J. pa so nam govorili in razlagali vse to, kar je zdaj tu pri nas in so nazadnje rekli: 'Vi boste dočakali, jaz pa ne bom. Toda, ko bo končano, bi rad prišel pogledat, kdo bo ostal trden.' Tudi jaz sem zelo vesel, ko vidim, da si tudi ti med tistimi, ki so jih imenovali trdne...“

Da, eno bistvenih vprašanj danes je: Kdo je ostal trden? Kdo je ostal trden doma, kljub strašnemu viharju? Kdo je ostal trden v zdomstvu? Če bi se vrnili vsi tisti, kot je bil župnik J., koliko bi še našli trdnih? Ali ne bi iz njihovih src privreli očitki: „Povedali smo vam, poučevali smo vas, naprej smo vas opozorili, pa vas je tako malo ostalo trdnih. Toliko jih je padlo v mučeništvu in v boju za prepričanje, katerega smo vas mi učili, na onem svetu prosimo za vas, pa vas je tako malo ostalo trdnih...“

Kljub vsemu pa vidimo, da od doma še prihajajo dobre misli starih zvestih prijateljev in da doma nepokvarjen mladi rod noče poslušati hujskanja proti tistim, ki so ostali zvesti stari krščanski in slovenski miselnosti, ki je večno mlada.

P. M.

Končnemu in čim popolnejšem uredništvu idealov Zedinjene Slovenije gre ob njenem zlatem jubileju naša prva obljuba zvestobe in ljubezni: ostvaritvi demokratične, vsakega tujega vpliva svobodne slovenske države pa posvečamo vse svoje moči in napore.

Iz izjave Narodnega odbora za Slovenijo dne 29. oktobra 1968

Pomoč komunističnemu režimu

So med nami ljudje, ki odklanjajo komunizem, toda mu s svojim delovanjem, govorjenjem in pisanjem vneto pomagajo.

Vsak obisk domovine je pomoč komunističnemu režimu doma. Ne glede na materialno pomoč, ki jo obiskovalec s svojim obiskom nudi režimu, je obisk npr. duhovnika, bivšega domobranca, politika, kulturnega delavca velika moralna pomoč komunističnemu režimu. Režim z veseljem in nekim ponosom kaže na te obiskovalce kot na vidne priče, da so čedaj razmere doma normalne, da vlada svoboda; da ni nobenih preganjanj političnih nasprotnikov, če se morejo bivši domobranci in politiki svobodno gibati po Jugoslaviji; da vlada popolna verska svoboda, ako smejo emigrantski duhovniki hoditi po Sloveniji, darovati maše in pridigati itd. Zdi se, da ti obiskovalci ne premislijo, da utrjujejo domači režim s svojim obiskom in da vzbujajo malodušje in razočaranje med zavednimi in trdnimi protikomunisti doma.

Komunističnemu režimu doma pomaga tudi tisti, ki — ne da bi bil od koga naprošen — neprestano prihaja na dan s svojimi nasveti, kaj naj se doma izpremeni, pa bo vse dobro. Ti nasveti so na eni strani zelo smešni, na drugi strani pa dokazujejo nepočakanost in idejno zmešanost tistih, ki s temi nasveti opletajo. Tako smo npr. brali, da naj komunisti dovolijo prižgati samo eno svečko na grobu pobitih domobrancev, pa bo vse v redu; nekdo drugi je hotel več, da se namreč dovoli opraviti v ljubljanski stolnici ena sv. maša za pobite domobrance; tretji hoče od komunistov priznanje, da se se tudi domobranci pošteno borili; četrti bi bil z režimom popolnoma zadovoljen, ako dovoli ustanovitev še ene politične stranke doma — socialistične.

Ali ni v teh in številnih drugih predlogih strašna naivnost? Komunisti gotovo radi poslušajo in tudi sprejmejo predloge, ki utrjujejo njihovo oblast. Prostovoljno pa ne bodo odstopili niti za las od svoje začrtane poti, in svoje popolne in neomejene oblasti ne bodo nikdar delili z nikomer. Če dajo kje kako navidezno koncesijo, jo dajo, da z njo varajo svet, zlasti še vedno — kljub Koreji in Vietnamu — kratkovidne Amerikance. Vera v poboljšanje komunistov, čemur se bolj učeno pravi vera v evolucijo ali aktivno razvojnost, je močno podobna prizadevanju tistega, ki bi rad ustvaril mirno sožitje med volkovi in zajci. Kakor je to nenaravno, tako je nenaravno in nemogoče, da bi komunizem evolucioniral, se liberaliziral, demokratiziral ali celo postal krščanski.

J. J. Argentina

Ob 25-letnici ustanovitve Slov. domobranstva

Razmišljanje, pripombe, zaključki

Ne dvomim, da smo tako pri Vestniku kakor pri Taboru v začetku lanskega leta sklepali o tem, kako bi najbolj slovesno proslavili 25-letnico ustanovitve Slovenskega domobranstva. Še manj dvomim, da je na obeh straneh med večino članov bilo izredno veliko dobre volje, da se ravno ta proslava izvede skupno. Ne samo v Buenos Airesu, ampak v vseh krajih, kjer po dve organizaciji borcev predstavljata nekdanje člane slovenske vojske.

Ne bom tajil, da me je povabilo najstarejšega oficirja g. Vuleta Rupnika, ki je tedaj bil še častni starešina Tabora, na skupni sestanek borcev 31. marca 1968 prijetno iznenadilo, ker sem bil trdno prepričan, da bo mogoče ob osebi tega oficirja ponovno povezati vse borce v eni sami organizaciji.

In smo se zbrali. V izredno lepem številu. Medtem ko smo čakali na začetek, se mi je približal g. prof. Srečko Baraga, s katerim nisva govorila že nekaj let, ker ga nikjer nisem srečal v skupnosti, in pogovor je tekel približno takole:

G. Baraga: „So mi rekli, da moram z Vami govoriti, da bo šlo vse prav.“

Jaz: „Kaj pa je takega, kar danes ne bi šlo prav, ko smo vendar iz vseh skupin zbrani?“

G. Baraga: „Veste takole je: vso tole reč je Vuk tako izpeljal, da bodo izvedbo proslave dobili v roke Stražarji. To pa ne gre. Saj veste, mi ki smo vedno bili s stranko (mislil je seveda SLS), moramo pač gledati na to, da take stvari ne uidejo iz rok...“ itd, itd...

Nekaj časa sem ga poslušal in mu odvrnil: „Veste kaj, gospod profesor, jaz sem danes tukaj kot bivši borec in ne član stranke. In mi je čisto vseeno, kdo bo stvar vodil, glavno je, da bo iz vrst borcev in da ga bodo danes navzoči izbrali. Stranka pri tem nima nič opraviti in jo Vi brez potrebe mešate zraven.“

Še preden smo začeli sestanek, sem vprašal Ivana Korošca: „Samo eno mi povej: ali pripravlja Vule to v sporazumu z odborom Tabora ali ne?“ — „Ne,“ je bil odgovor, „vse to je Vule organiziral sam.“

V tem duhu smo potem mi od Vestnika šli na sestanek. Tam je bila z ogromno večino izbrana trojica, ki naj bi vodila vso proslavo, in sicer Demetrij Veble ter oba starešina Ivan Korošec in Bogo Pregelj.

Potem je bila tkzv. Vestnikova proslava 1. septembra, kroga okrog g. Vuleta Rupnika, ki ni bil več častni starešina Tabora, 15. septembra in Taborjeva proslava s slavnostnim govornikom prof. Barago 29. septembra. Posbej je bila še proslava žrtov Grčaric s spominsko mašo 5. oktobra.

Zame je po vsem dosedanjem znotraj borčevskega življa jasno, da prav isti ljudje, ki so že povzročili spor, niso sedaj hoteli skupne pro-

slave, ampak so z novo izbranim tribunom prof. Barago šli na pot, ki jo je ing. France Grum že pred časom zavrgel: ostvaritev politične formacije z enostavnim prepisom članov borcev v člane somišljenike.

Naj se nihče ne prehiti z zaključkom: češ zdaj je pa to prepovedano. Nasprotno: vsak borec ima ne samo pravico, ampak celo dolžnost, da se politično opredeli. Ne sme pa tega v njegovem imenu napraviti organizacija in tako skupino pošteno mislečih speljati v take vode, ki tej skupini ne bi bile všeč, ko bi se je enkrat zavedle.

To je poskusil pred leti že Jože Jenko s svojim krogom, to je poskušal ing. France Grum ob svojih obiskih v Angliji, v to napeljuje Tabor ta ali oni nepremišljeni članek o „gromozanski“ večini „največje“ zdomske organizacije, v tej smeri plove g. prof. Baraga, v tej smeri bo zaneslo še tega ali onega poeta v politiki.

Pri borcih bo obveljalo še v naprej: ali smo živ ud slovenskega zdomstva ali pa se bomo šli kot bivši Bojevnik v Jugoslaviji slovenskega življenja po navodilih izven slovenske zemlje.

Borci okrog Vestnika smo ponosni, da je iz vrst buenosaireškega odbora izšel predlog, ki ga je potem Zvezin predsednik pisatelj Karel Mauser utemeljil pred vodstvom Narodnega odbora: določitev dneva slovenske zastave. Ta praznik zdaj imamo. Rodil se je med borci, ki živijo s svojimi otroki, in tako vedo, koliko praznik zastave pomeni v mladih srcih.

Borci okrog Vestnika bomo delali tudi na tem, da bo pri NO ponovno imenovan vojaški predstavnik, če le mogoče osebnost, ki bo znala ponovno združiti vse nekdanje borce.

Dodam pa tudi tole: 4. maja 1945 me je g. prof. Baraga povabil skupaj z dr. Jožetom Krivcem na razgovor spričo nastale situacije in se predstavil kot neke vrste šef kabineta pri dr. Bajlecu odn. šef tiskovne skupine NO. Res je, da od tistega dne naprej g. prof. Barage nisem srečal nikjer na poti preko Gorenjske na Koroško. Nikjer pa tudi še nisem bral, kakšna je bila tedaj njegova funkcija. Morda bi bilo primerno obrniti se na tedanje časnikarje Baragove generacije, ki bodo znali kaj več povedati.

Pavle Rant

Zakaj so borci z Grčaric in Turjaka umirali ločeno

Brali smo, da je največja tragika borcev z Grčaric in Turjaka v dejstvu, da so umirali ločeno, vsled umetno zgrajenih svetovno nazorskih pregrad, ki so ločevale slovenski narod in njegovo mladino v času med obema vojnama.

Gotovo je važno vprašanje, zakaj so se borci z Grčaric in Turjaka borili ločeno. Toda gornje pojasnilo o svetovnonazorskih pregradah nikakor

ne drži. Vzrok ločenega vojskovanja in umiranja je čisto drugje. Popisal ga je v Klicu Triglava Andrej Glušič, v Vestniku (1963) pa Jože Sladič.

Vzrok ločenega nastopanja borcev Grčaric in Turjaka je v povelju komandanta J. v. v. d., ki ga je prinesel v Ljubljano in sporočil aktivnim oficirjem Andrej Glušič, da noben častnik jugoslovanske vojske ne sme stopiti v Vaške straže. Zaradi tega povelja so Vaške straže ostale skoraj popolnoma brez aktivnih častnikov, aktivni častniki pa so ostali brez moštva. Toda tega niso napravile umetno zgrajene svetovne nazorske pregrade, ampak je to napravila nesposobnost tistih visokih častnikov jugoslovanske vojske, ki so dajali napačne in zgrešene odločitve. Če bi bilo tistih 50 častnikov, ki so bili v Grčaricah, na Turjaku oz. že preje v edinicah Vaških straž, bi se dogodki v jeseni 1943 razvijali čisto drugače. Da ni bilo nobenih umetno zgrajenih svetovnonazorskih pregrad, bi lahko pričali tisti srbski pravoslavni častniki in podčastniki, ki so kljub Glušičevemu navodilu stopili v Vaške straže.

Če že kdo načenja vprašanje krivcev za Turjak in Grčarice, naj te krivce imenuje s pravim imenom in naj ne govori o svetovno nazorskih pregradah.

Zoran

Rudi Bras

Oblegani tabor

Pod gornjim naslovom je Tabor št. 11 objavil članek nekega P. B. Ta gospod ni prepričan v to kar piše, sicer bi se podpisal s polnim imenom, da bi tako vsi spoznali, kdo je ta gospod v „oblegaem taboru“. Gotovo je to kak gozdovnik ali borštnik, (oprostito moji slabi slovenščini), ki si edini lahko nagrmaadi tolikšno skladovnico polen za druge noge.

Toda, vsak človek ima pravico javno povedati svoje mnenje, a na način, ki je v navadi — dostojno. Vsak človek, ki se pojavi v javnosti z blatenjem drugega in misli, da tako gradi sebi lestvico položaja — ugleda — v človeški družbi, dokazuje, da išče le samega sebe! Hvala Bogu, je takšnih primerov v slovenski politični emigraciji zelo malo.

Ne mislim se spuščati podrobno v „Oblegani tabor“; dotaknil pa se bom trojega, da le ne bi kdo mislil, da je imel prav tisti, ki je pred smrtjo izjavil še to in to.

* Prvič: Naša društvena pravila ne govore izrecno o tem, a navada in red je tak, da vsi odborniki, ki na občnem zboru prenehajo svojo funkcijo, vrnejo vse knjige in dokumente, ki so jih med svojim poslovanjem uporabljali — novo izvoljenim odbornikom. Če tega ne store na občnem zboru samem, je to velika napaka, če pa to na ponovna opozorila opuste, je to v normalnih razmerah kaznivo dejanje. Nisem jurist, a znano mi je, da je nezakonita prilastitev tuje imovine kazniva. Prilaščena omara, nevrnjene knjige, dokumenti in drug arhiv ne morejo biti dokaz, da je novoustanovljena organizacija nadaljevanje prvotne.

Drugič: Če gospod v „Obleganem taboru“ brez številke ugotavlja številčno stanje najmočnejše organizacije v emigraciji — sedaj v „Obleganem taboru“ — je to le varanje samega sebe in tistih njegovih zvestih, ki jim taka postavka vliva življenjskega soka, a zdi se — poslednjega. Resnica je samo ena in kar je tudi res, da ima laž kratke noge, ker: po ločitvi organizacij je naša razdelila med svoje članstvo izjavo, s katero vsak, ki jo podpiše, potrdi svoje članstvo. V še enotni organizaciji se je vedno poudarjalo, da je večina članstva v Argentini, zato o Ameriki in Kanadi ne govorim, dasiravno je tudi tam ostalo pri stari organizaciji lepo število članov. Zagotovo pa vem, da je še enotna organizacija štela 200 članov in da smo prejeli 120 podpisanih izjav. Morda sem pa le v zmoti, si mislim, ker je „Oblegani Tabor“ le še lahko najmočnejši in sicer s podpisi, ki so se pobirali na zelo zvit način tudi med našimi člani ter bili poslani v Ameriko. (Morda zato, da bi lahko kdo dokazal komu, da ima toliko in toliko ljudi — preizkušenih borcev za seboj?!) Koliko borcev pa je ostalo izven obeh organizacij?! — in ti prav gotovo ne gredo na račun podpisanih izjav.

Tretjič: Naša borčevska organizacija je nepolitična! Če objavi Vestnik članek g. Bude o samostojni slovenski državi, smo zato že Slovensko državno gibanje? Če prinese kakšno izjavo dr. Kreka, predsednika NO, smo zato že Krekovci ali vojaško glasilo SLS? Če govori mesar o mizi in stolah, je zato že mizar?

Vsi zavedni protikomunistični borci spadamo v ideološki del politične emigracije! Vsaj morali bi! Če torej v našem glasilu govorimo o bodočnosti Slovenije, zato še nismo politiki! Popolnoma pravilno je, da se borci za to zanimamo, ker bodočnost Slovenije je naša bodočnost, ki je in ostane: SVOBODNA SLOVENIJA — BREZ KOMUNISTIČNE NAVLAKE! In za izvajanje take čiste politike moramo ravno protikomunistični borci budno stati na straži!

Dokler bo iz ust zanamcev zvenela le samo še ena slovenska beseda, bo med nami vladal duh krščanske omike, ki so ga v emigracijo prinesli protikomunistični begunci. To je duh reda, duh svobode, duh prave demokracije. Zavedati se moramo, da je demokracija red, ki omejuje človekovo svobodo, ker, če bi ne bilo tako, bi demokracija postala anarhija, ki sicer svoboda je, a brez kontrole. Med nami večkrat manjka demokracije, ker nočemo priznati demokratičnega reda, ki bi branil demokracijo. Duh demokracije pa kažejo posamezniki, ki nosijo v sebi visoko srčno kulturo, ne glede na njih politično-svetovni nazor: liberalci, klerikalci...

In samo še to: vse tiste, ki se z g. P. B. nahajajo v „Obleganem Taboru“ smatram za prav tolikšne protikomunistične borce, kot sebe in svoje sočlane ter bom, če božja volja hoče, ob smrti stopil v njih „Oblegani Tabor“ ter jim položil roko pod umirajočo glavo, pa čeprav sem zdaj že pošteno utrujen od ponujanja iste roke v spravo za nadaljne borčevsko delovanje v spet skupni organizaciji.

DRUŠTVENE NOVICE

TORONTO

Občni zbor DSPB v Torontu

V nedeljo, 10. novembra 1968 je bil občni zbor Društva SPB. Naj takoj v začetku poročila poudarim, da je bil občni zbor precej dobro pripravljen. To je bilo opazno po udeležbi in iz poročil odbornikov.

Poročali so: blagajnik O. Mauser, ki je bil istočasno tudi tajnik. Iz poročila je bila razvidna njegova velika delavnost. Kratko poročilo je podal tudi tiskovni referent g. L. Ambrožič st. Predzadnji se je oglasil podpredsednik g. J. Kranjc in nazadnje predsednik g. C. Preželj. Člani so vsa poročila sprejeli s hvaležnostjo. Za nadzorni odbor je poročal g. I. Peterlin, ki je tudi predlagal odboru razrešnico. Občni zbor jo je sprejel in nato prešel na volitve novega odbora. Za predsednika je bil izvoljen g. L. Ponikvar, za podpredsednika pa g. A. Adamič. Blagajniške posle je prevzel g. K. Kromar, tajniške g. C. Preželj. Tiskovni referent pa bo g. O. Mauser.

Na občnem zboru se je razvila živahna debata o razširitvi organizacije in o raznih spremembah v njej. Prevladovalo je mnenje, ki ni bilo naklonjeno prevelikim spremembam.

CLEVELAND

Predavanje "Luč tiska in besede"

V nedeljo, 2. februarja je imel predsednik ZDSPB pisatelj Karel Mauser v Baragovem domu predavanje z naslovom „Luč tiska in besede“. Predavanje je bilo v okviru rednih predavaj, ki jih vsako zimsko sezono organizira DSPB v Clevelandu. Del predavanja je bil o 120 obletnici smrti pesnika Franceta Prešerna. Poslušalci so napolnili dvorano in so po sklepu predavanja izražali zahvalo predavatelju za njegova odlična izvajanja v oceni tiska. Predavanje bo objavljeno v Vestniku.

Občni zbor DSPB

V nedeljo, 9. februarja, je Društvo SPB Cleveland imelo svoj redni občni zbor v Baragovem domu. Udeležba je bila doslej ena največjih, saj se je 75% članov udeležilo občnega zbora. Občni zbor je vodil društveno zelo razgiban predsednik Vinko Rožman. Pregled delovanja v preteklem poslovnem letu je uvrstil našo organizacijo med najbolj aktivne organizacije v Clevelandu. Proslava Slovenskega spominskega dneva pri Lurški Mariji na Chardon Road v spomin vseh padlih žrtev okupacije in komunistične revolucije je gotovo osrednja svečanost, ki vsako leto v molitvi združuje clevelandske in okoliške Slovence. Enako tudi vsakoletno jesensko romanje v Frank, Ohio. Ob lanskem romanju je komaj bilo dovolj prostora v cerkvi. Razveseljivo je, da to romanje privablja vsako leto več

zelo oddaljenih Slovencev-staronaseljceev, ki so si naročili celo svoj avtobus. Za nje je to edinstvena prilika, da se udeležijo slovenske sv. maše in slovenskega petja, istočasno pa se tudi seznanijo z namenom romanja. Tudi družabne prireditve so pokazale, da ima organizacija širok oslon v slovenski javnosti. Izvoljen je bil v glavnem stari odbor.

Občni zbor je v imenu ZDSPB pozdravil njen predsednik pisatelj Karel Mauser ter se je dobrotnikom in članom zahvalil za vso pomoč, ki jo vedno nudijo Zvezi. Ob koncu je predsednik Narodnega odbora dr. Miha Krek podal kratko pa izredno zanimivo poročilo o političnem stanju v domovini.

BUENOS AIRES

Zahvale za pozdrave s X. tabora DSPB

Z X. tabora DSPB so bila poslana pozdravna pisma: predsedniku argentinske republike generalu Onganiji, predsedniku NO dr. Mihi Kreku, msgru. Ignaciju Kunstlju, msgru. Antonu Oreharju, predsedniku ZDSPB Karlu Mauserju in starešinstvu DSPB "Tabor".

Starešinstvo je na te pozdrave prejelo zahvalo predsednika republike generala Onganije, ki želi društvu kar najlepših uspehov.

Prav tako se je za pozdrav zahvalil predsednik NO dr. Miha Krek, ki je v svojem pismu poudaril, da je vesel, da je lani osebno spoznal v Buenos Airesu toliko mož in fantov borcev in da se je osebno prepričal o plemenitem idealizmu, ki vodi vse borce pri delu v borčevski organizaciji.

Msgr. Ignacij Kunstelj se je tudi zahvalil za pozdrave ter v svojem pismu želi vsem bratom v društvu zdravja in vztrajnosti pri važnem delu, ki ga društvo opravlja.

Msgr. Anton Orehar pa izraža željo, da bi društvo v vsej možni polnosti izpolnilo svoj namen povezave svojih članov in vzdrževanja ideološke miselnosti v skupnosti.

VSEM ČLANOM DSPB V ARGENTINI

Za leto 1969 znaša članarina 1000 pesov. S tem zneskom je plačana tudi celotna naročnina za „Vestnik“.

Prosimo vse člane, da čimpreje poravnajo letošnjo in morebitno zaostalo članarino pri odbornikih DSPB, da bo društvo lahko vršilo svoje poslanstvo in tudi redno izdajalo „Vestnik“.

VSEBINA: La antorcha humana — Živa bakla — Domov (Dr. B. Rozman) — Rdeča velikana (L. B.) — Slovenski Vidov dan — Papeške okrožnice in katoličani (p. dr. A. Kukovica S. J.) — Prošnja — Pot v slovensko državo (R. Smersu) — Slovenščina - poveljevalni jezik (S. Bc.) — Slovenska cerkvena pokrajina — Zahvala za za zahvalo (R. Smersu) — Mrzla resnica pogodbe v Münchenu (Dennis Eisenberg) — Spretna igra italijanskih komunistov — Komunisti in vera (G. M.) — Č. g. Tonetu Hočevarju v spomin (Otmar Mauser) — Delajmo za prihodnost (K. L.) — Naj živi Slovenija (G. Mali) — V spomin: Luka Milharčič, Leo M. Bradaška — Iz knjig in časopisov: Vinko Brumen: Srce v sredini — Italijanski šovinizem na Opčinah — Domovina in država — Dve dobri misli od doma (P. M.) — Prejeli smo: Pomoč komunističnemu režimu: Ob 25-letnici ustanovitve doobranstva: Zakaj so borci z Grčaric in Turjaka umirali ločeno? — Oblegani tabor — Društvene novice. |

**P R O S L A V A
D V A J S E T L E T N I C E
V E S T N I K A**

**bo v nedeljo, 4. maja t. l., na Pristavi
s sv. mašo, slavnostnim zborovanjem
in asadam.**

**Na to proslavo tople vabimo vse člane
DSPB in njihove svojece ter vse naroč-
nike in prijatelje „Vestnika“.**

Correo
Argentino
Suc. 7

TARIFA REDUCIDA
Concesión No. 6330

Propiedad Intelectual
No. 970.247 - 27/6/1968
Ramón Falcón 4158, Bs. As.